

Fundat pel Bisbe Morgades, el Museu Episcopal de Vich era una magnífica realitat en prendre possessió de la mitra el Bisbe torras. Es doncs natural que el fundador i el continuador tinguessin una política distinta sobre el Museu. Si les circumstàncies no l'haguessin exigida les diferències de temperament entre aquets dos prelats l'hauria imposada.

La fundació i formació del Museu en temps del Bisbe Morgades Es un fet heroic. Aquest Museu va exigir una quantitat fabulosa d'entusiasme. Però no és pas aquest el lloc adequat per a fer la història ja coneguda de la fundació del Museu Episcopal. Em proposo només fer ressaltar la diferència de criteri d'aquells dos bisbes davant del Museu.

Per al Bisbe Morgades, el Museu, abans d'esser una realitat fou una aspiració. El Bisbe Torras el va trobar ja en el seu màxim esplendor.

Certament la fundació del Museu Es deguda a l'ambient intelectual de Vich en aquella època. El precursor d'aquest moviment havia estat, sens dubte Don Joaquim Salarich, un dels homes a qui la ciutat de Vich està més en deute. Ple d'inquietuds literàries i artistiques, aquest moviment, potser el més fecund de tot Catalunya, era essencialment catòlic i regionalista. En plenitud de sentit segurament era més conscient i més pur que el seu similar de Barcelona, més ben dibui-

xat i mes ben caostruit.

Abans de l'Exposició Universal de Barcelona de l'any 1888 al Dr. Morgades ja era Bisbe de Vich.I sens dubte l'ambient intelectual de l'"Esbart de Vich" i del " Círculo Literario" era, per la seva intenció i força,digne d'un home com el Bisbe Morgades. Però sense el Bisbe Morgades,aquest Museu considerat a tot el món com un Museu de primer ordre,no hauria anat gaire més enllà de la primitiva col·lecció formada pel " Círculo Literario".Sensible i a la vegada dinàmic,el Bisbe Morgades tenia la mentalitat d'un dardenal italià del Renaixement. I el Vich d'aquell temps era el pedestal digno d'aquest prelat. Quan el fundador del Museu Episcopal i restaurador del Monestir de Ripoll canviarià la mitra de vich per la de Barcelona l'ambient barceloní li serà molt menys favorable.

Entre el Bisbe Morgades i els intel-lectuals de Vich es va produir un fenomen curiosissim de compenetració,es va crear,podriem dir,un esperit de penya.Per aixo és tan exacte dir que el Bisbe es va convertir en un instrument d'aquells señors,com afirmar que el Bisbe es va apoderar del programa dels seus amics vivificant-lo i engrandint-lo.

El secret del Museu de Vich és el seu caràcter episcopal.aquesta fou la gran idea del Bisbe Morgades. Un museu de casino i un museu municipal no ~~haurien~~

haurien pas pogut créixer. El Bisbe Morgades va intuir que els tresors arqueològics només ell els tenia a mà. Els seus col-laboradors ho varen comprendre immediatament.

Amb la fundació del Museu Episcopal es vigatanisme engendrat per l'"Esbart de Vich" i el "Círculo Literario," prenia consciència de la seva força. Es donava una lliçó a Barcelona que fins aleshores s'havia acontentat amb un provincialissim Museu Provincial. Fundant aquell Museu, salvant el patrimoni artístic de l'Església i del país, es feia rel-ligió i pàtria. Aquesta era la idea dels fundadors del museu. La cooperació dels fidels sota la direcció de l'autoritat jerárquica, el que ara en diriam Acció Católica, va donar l'expléndit resultat d'un Museu que és una glòria de l'Església. Que aquells senyors ho entenien així n'és una prova que en inaugurar el Museu Episcopal enviessin un telegrama al Papa Lleó XIII i que el Papa els contestés felicitant-los. I el text d'aquest telegrama fou pintat sobre la porta d'entrada del Museu.

L'espiritu de penya - permeti-se'm aquest llenguatge - que va imposar la fundació del Museu va estimular la seva creixença. A la Secretaria del Museu jo encara he trobat viu el record de la primera "penya" del Museu, la del temps del Bisbe Morgades. Aquella gent hi anava cada dia al Museu i sovint el Bisbe Morgades assistia a la instal·lació dels objectes. Jo encara he conegit quasi tots

els homes de l'Esbart de la orimera i de la segona penya del Museu. A Mossén Verdaguer no l'havia vist mai a la Secretaria, però li havia ajudat missa vāries vegades a Sant Felip. Però en aquella secretaria hi havia vist Mossén Collell, que segurament era el " Deus ex machina " del Museu Episcopal i de la restauració de Ripoll.

Encara he vist a la Secretaria del Museu el poeta Josep Serra i Campdelacreu, ~~succe~~^{successor}, que era parent meu per la banda de la meva Mare. El senyor Serra fou el ^{de} D. J. Salarich com a abanderat del vigatanisme. En morir el primer abanderat fou Mn. Gudiol. Ell havia dirigit la primera instal·lació dels objectes del Museu. El senyor Serra era un home pintoresc. Per veure l'efecte que feia una sala n'havia de sortir i entrar-hi després solemnement, com si no hi hagués estat mai. Va ~~ess~~^{ser} idea seva fer construir al vestíbul del Palau Episcopal la façana d'ingrés al Museu i fer-hi col·locar unes portes de Sàndol de Filipines. Encara en el meu temps es comentava amb una mitja rialla que el senyor Serra en contemplar aquella portalada d'ingrés al Museu deia: " Això és àtic ". El senyor Serra i Campdelacreu - se l'anomenava amb els dos cognoms - fou el successor del senyor Joaquim Salarich com a abanderat del vigatanisme. - El tercer abanderat fou Mn. Gudiol -. La gran idea del senyor Serra era escriure una Història de Vich en moltissims volums, considerant Vich com l'" umbilicus mundi ", el llombrigo del món . El seu abrandat vig-

tanisme feia d'ell un home fantàstic. El novelista castellà Pereda, quan va venir a Vich, se'l va estudiar molt atentament, segons jo havia sentit dir, va assegurar que aprofitaria el tipus per a una de les seves novel·les. No obstant, de fantàstic ho era. Havia anat al cementiri a la nit a escriure versos a la llum d'una llanterna. Va morir repentinament al "Círculo Literario," extés a terra, fent-li de coixi una col·lecció d'incunables que tenia a la seva taula de treball. Mossén Gudiol deia que el Museu Episcopal debia molt al senyor Serra i Camp del acreu.

Abans de traslladar la seva residència a Barcelona venia cada dia, i també durant l'estiu, don Antoni d'Espona i de Huix, poeta de l'Esbart. El senyor Espona era un dels ultims senyors de Vich. Era un senyor i en tenia l'aspecte. La seva il·lusió era traduir la Divina Comèdia i en morir va deixar la traducció molt avançada. Una vegada va fer una lectura a la Biblioteca i un'altra vegada a casa seva, al carrer del Follet, una casa senyorial, digna d'ell. Més tard em va convidar a una lectura per a mi tot sol. Afectuós de tracte ceremoniós i sensítil, quan comentava algun fet que l'indignés emprava un llenguatge dantesco. Recordo encara algunes frases d'ell i el veig, ell que normalment era tan parc en el llenguatge i el gest— contorsionant les seves mans llargues i ossudes en el moment en què ees rebien les notícies de la Setmana Trágica. S'esqueia que

Mossén Gudion era foraaquells dies, i el senyor Espona venia a fer-me companyia com si ell i jo poguessim salvar el Museu. Algú va portar la noticia d'unes violacions de sepultures en convents de monjes de Barcelona. El senyor Espona no se se'nsvia avenir i fent amb els dits com si crixolés alguna cosa, va dir que li feia el mateix horror que si veiés arrancar els ulls de les seves filles i com els van esclafant de uu a un. En dir aixo el senyor Espona erem a la porta de la Secretaria, a la banda del vestibal. Per cert que les seves filles passaven per essre les mes boniques i elegants de Vich. Quan el Sr. Espona anava al mig de les seves filles aquells carrers vells del voltant de la Seu semblava que tinguessin més caracter. A la Secretaria deien que les filles del Sr. Espona realitzaven el tipus de bellesa vigatana i que eren unes variants de la Mare de Déu del retaula de Lluís Borrassà. Vivia el Sr. Espona molt allunyat de la política, llegia molt i treballava sense disciplina fent i refent aquella Divina Comèdia que no podria acabar. quan residia a Vich venia també cada dia al Muséu En Lluís B. Nadal home una mica fúnebre i poc enraonador. Històriador meritíssim periodista d'una gran facilitat, però molt fred, era un dels homes més construits d'aquella penya. I quan calia fer alguna cosa es comptava amb ell. En Lluís B. Nadal firmava a la Gazeta amb les inicials M.B. que no recordo que volien dir. El poeta i novelista Martí Genis i Aguilar venia poc, tan poc com

En Francesc Rierola que abans d'esser secretari de l'Ajuntament havia publicat molts treballs de critica literària en diaris de Barcelona. Quan venien el Sr. Genis i el Sr. Rierola se'sl feia grans complimentos.

Venia també sovint el Dr. Marian Serra i Esturi excel·lent catedràtic de Retòrica,mes tard Canonge,col-laborador assidu de la "Gazeta" on firmava "Marian Dausa", o "M. D." El Dr. Serra va traduir l'Evangeli i els Actes dels Apostols en català per ordre del Bisbe Torras i aixo li va valer la canongia. Comparixia també Mossén Per~~E~~Bofill,col-laborador de la Gazeta i autor d'una bona monografia sobre el castell de Gurb.Mossén Bofill era capellà de Casa Caritat,criava canaris i tenia fama de fer unes gazetilles que eren "com un brodat."

Entre eks vigatans residents a Barcelona que no es deecuidaven d'anar a la Secretaria del Museu quan venien a Vich els que més impresió m'havien fet son el Dr. Baranera,canonge de la Catedral de Barcelona i Narcís Verdaguer i Callis,,dà conversa brillant i erudita,el canonge Baranera era un escriptor eclesiàstic de molt renom i a la Secretaria deien si no fos que era esguerrat d'una mà ja seria Bisbe. En Verdaguer i Callis era un home de lletres sacrificat a la carrera d'avocat. Com el Sr. Espona també traduïa la Divina Comèdia i tampoc la va acabar. Uns anys després, presentant-se ell com a candidat a diputat per Vich jo vaig actuar de secretari del Comitè electoral. En Cambó deia que En Verdaguer era un bon

diputat però un mal candidat. I tenia raó En Verdaguer i Callís sentia la passió de la política i en la seva joventut havia estat un agitador del regionalisme, però la realitat de política no era cosa per a ell. Al despatx que com a candidat tenia a "Catalunya Vella", quan no rebia visites traduia la Divina Comèdia o llegia. Costava fer-li donar un mitin i costava fer-li escriure cartes. Per això no és d'estranyar que en la major part de la correspondència electoral la seva signatura fos falsa i feta meva i els manifestos també. El Comité electoral ja ho sabia, però com que el candidat només venia els dissaptes i diumenges i calia enllistar feims es va haver d'arribar a aquest recurs.